

تنظیم بازار موز گامی به سوی تامین اهداف رفاه مصرف‌کننده و تخصیص بهینه منابع ارزی

زهرا آقاجانی، عضو هیات علمی موسسه مطالعات و پژوهش‌های بازرگانی

جهان صنعت

وزارت صنعت، معدن و تجارت در راستای تنظیم بازار محصولات مختلف از جمله محصولات کشاورزی وارداتی در تصمیمات اخیر خود، مقرر کرده که به ۳۰ گروه کالایی که در اولویت ششم قرار دارند و موز نیز در این گروه جای گرفته است، ارز مبادله‌ای اختصاص دهد؛ امری که در عمل محقق نشده است. در واقع، موز محصولی گرمسیری و نیمه‌گرمسیری بوده و از آنجایی که این محصول در ایران به صورت انبوه کشت نمی‌شود، لازم است که نیاز سالانه مصرفی آن از طریق واردات تامین شود. این میوه، بنابه دلایل متعدد (از جمله برخورداری از منابع غنی ویتامین‌ها به نسبت قیمت آن، جایگاه آن به‌عنوان میان وعده مناسب و ...) مورد توجه مسئولان و انجام اقدامات تنظیم بازاری قرار داشته است. ماحصل اقدامات به‌عمل آمده را می‌توان در میزان واردات و قیمت این محصول ردیابی کرد. طبق اطلاعات موجود، بر اساس آمارهای گمرک جمهوری اسلامی ایران در سال ۱۳۹۰ بالغ بر ۵۹۳.۳ میلیون کیلوگرم موز به ارزش ۴۰۴.۷ میلیون دلار به کشور وارد شده است. به‌لحاظ قیمت نیز، آمارها حاکی از آن است که قیمت یک کیلو موز برای واردکننده در حدود ۱ دلار (با نرخ آزاد) تمام می‌شود و به تبع آن در سطح خرده‌فروشی (میادین میوه و تره‌بار) قیمت هر کیلو از آن در حدود ۴ هزار تومان محاسبه شده است.

نکات فوق در حالی مورد نظر قرار می‌گیرد که باتوجه به پیش‌بینی‌های به‌عمل آمده از سوی پایگاه اطلاع‌رسانی صنایع غذایی ایران، به‌دلیل افزایش تقاضا در ایران (بروز قیمت‌های تقویمی در آستانه ورود به سال نو) و افزایش همزمان قیمت موز در بازارهای جهانی (به‌سبب بروز سیل در فیلیپین به‌عنوان یکی از مبادی وارداتی موز به ایران و از بین رفتن ۳۰ درصد از مزارع کشت موز این کشور، پایان قراردادهای سالانه ایران با کشورهای مبدای تولید که معمولاً تا ژانویه بسته می‌شود و مشکلات انعقاد قراردادهای بعدی به‌دلیل تهدیدهای همراه با تحریم‌های غیرمنصفانه کشورهای غربی،

بالارفتن نرخ ارز)، احتمال افزایش شدید قیمت این محصول وجود دارد، که باید برای آن (تنظیم بازار آن) چاره‌ای اندیشید.

اکنون باید بررسی شود که نحوه سیاست‌گذاری در تنظیم بازار این محصول چگونه باید باشد؟ این امر در قالب سه سناریو قیمتی متفاوت قابل انجام خواهد بود که بهتر است به منظور ایجاد تعادل بین عرضه و تقاضای این محصول مورد توجه قرار گیرد:

- سناریوی یک- عدم تخصیص ارز مبادله‌ای (واردات با ارز آزاد): در این شرایط قیمت هر کیلو موز در سطح خرده‌فروشی در حدود ۴ هزار تومان خواهد بود.
- سناریوی دو- واردات با قیمت ارز مبادله‌ای (متوسط ۲۵۰۰۰ ریال): در این وضعیت قیمت هر کیلو موز در سطح خرده‌فروشی در حدود ۲۷۵۰ تومان خواهد رسید.
- سناریوی سه- واردات با قیمت ارز مرجع (۱۲۲۶۰ ریال): در این وضعیت قیمت هر کیلو موز در سطح خرده‌فروشی در حدود ۱۵۰۰ تومان خواهد بود.

با سناریوهای برشمرده و آثار قیمتی ناشی از هر یک، انتظار می‌رود که دولت ضمن توجه به ملاحظات محدودیت منابع ارزی، به بحث رفاه اجتماعی و تامین نیاز مصرفی مردم برای شب عید توجه داشته داشته باشد. در این راستا مناسب است با اعمال استانداردهایی برای موز وارداتی، از واردکنندگان دارای شرایط، حمایت کند و از سوی دیگر و مهم‌تر از آن، از واردات انواع بی‌کیفیت این محصول که اخیراً بدلیل بالارفتن قیمت ارز و سوء استفاده برخی واردکنندگان سودجو وارد بازار ایران گردیده و نارضایتی مصرف‌کنندگان ایرانی را موجب گردیده است، ممانعت به عمل آورد.